

A PATRA OARĂ

ȘASE PERSONAJE ÎN CAUTAREA UNUI
AUTOR de Luigi Pirandello ●
TEATRUL DE STAT DIN TURDA ● Data
reprezentăției: 18 februarie 1996 ●
Regia și scenografia: Marius Oltean
● Costumele: Călin Șoproni ●
Distribuția: Radu Botar (Tatăl),
Ileana Portase (Mama), Tina Moga
Oltean (Fata vitregă), Valentin
Mălăescu (Fiul), Stelian Roșian
(Băiatul), Melania Aștilean (Fetița),
Narcisa Pinteș (Madama Pace), Radu
Țicudean (Directorul-regizor),
Antoaneta Pop (Ingenua), Cornel
Miron (Primul interpret), Ginuc
Crișan (Junele Prim), Liana Bothăzan
(Sufleorul).

Este a patra oară când scriu, în această revistă, despre spectacolele tânărului regizor Marius Oltean. În plus, am fost singurul care a făcut-o. Ce înseamnă lucrul acesta? Mi se poate acorda mie credit? Nu cumva date subiective parazitează acuratețea aprecierii?

Ceva subiectiv s-ar putea să mă influențeze, într-adevăr. Vreau să merg împreună cu cei din generația mea și încerc să fiu și eu prezent, chiar dacă nu reușesc întotdeauna, acolo unde aceștia sunt protagoniști. Sunt atent la performanțele multora, dar Felix Alexa, Beatrice Bleonț, Anca Bradu, Nona Ciobanu sau Theodor Cristian Popescu sunt deja nume a căror sonoritate a percutat și în mediile teatrale; și tocmai de aceea mă încapățânez eu cu Marius Oltean, pentru că el a avut parte de un destin mai puțin confortabil. A fost vreo zece ani actor, iar acum este student în anul III la regie, la Târgu-Mureș, și a montat câteva spectacole profesioniste – inclusiv cele patru care m-au interesat și m-au îndemnat să mă aflu consecvent în preajma lui. A montat în teatre mici, la Baia Mare și Turda, cu succes; și la Târgu-Mureș, uneori fără succes. A fost gratulat la festivaluri, o dată cu un premiu, altă dată cu o lingură de lemn... aceasta din urmă pentru un spectacol foarte onorabil. Omul nu se vede încă prea bine în lumea teatrală, ceea ce e foarte bine, așa-i și trebuie pentru acum, dar în curând mulți îl vor urmări cu mai mare atenție și mă bucur să fiu, poate, primul care crede acest lucru.

Către sfârșitul stagiunii '94-'95 a montat, la teatrul din Turda, **Șase personaje în căutarea unui autor** de Luigi Pirandello și vreau să vă spun că spectacolul e bun, mi-a plăcut. Scena de joc este privită de spectatori din sensul opus celui obișnuit, iar în fotoliile din sală – camuflată de mari pânze negre – se află alți fictivi spectatori. Strategia e elocventă: contemplăm partea nevăzută a procesului ficțional, inclusiv a prezumțivelor lui origini. Ne aflăm în

partea **cealaltă**. Acolo de unde observăm că omnisciența creatorului poate fi grav avariata de energia dramatică a unor destine (care se pretind reale și) care, deși aspiră la cristalizarea în forme artistice a experiențelor lor, nu pot tolera modul artificial și simbolic în care autorii propriilor lor personaje îi întrușipează. Despre ce creator e vorba? Despre Luigi Pirandello, pentru că situarea spectatorilor la polul opus celui obișnuit adaugă un element important de exegeză a piesei, prin care poziția scriitorului însuși este pusă surprinzător în discuție. Spectacolul privit din fotoliile din sală ar fi reiterat teza neîncrederei pirandelliene față de autenticitatea actului interpretării în teatru. Pentru Marius Oltean există și câțiva spectatori-personaje investiți cu acest rol receptiv – plasați în sală. Privit, însă, din partea opusă receptării curente, de către noi, spectatorii reali, spectacolul este nu numai „artă a înscenării”, dar și „artă poietică” a dramaturgului. Interesant, deși și ei, și noi „vedem” același spectacol, noi vedem (înțelegem) ceva în plus față de ei. În vreme ce ei, personajele-spectatori, urmăresc teza pirandelliană, noi, cei de dincolo, privim procesul din chiar poziția simbolică a scriitorului. Mai mult decât despre o criză a artei actorului, spectacolul lui Marius Oltean vorbește despre criza creatorului de a nu izbuti să stăpânească prin artă nuanțele adânci ale realului. Privim spectacolul cu ochii autorului copleșit de spaimă în fața realului ireductibil.

Este și motivul pentru care cele „șase personaje” aduc în scenă o atmosferă sumbră, coșmarescă. Sunt asemeni unor duhuri care nu-și găsesc liniștea și reclamă pătrunderea în ficțiune dintr-o

durere existențială sfâșietoare. Numai aici și-ar putea găsi limanul mântuitor. În contrast cu fragilii și stângacii „actori” îmbrăcați în alb și gri, „personajele” sunt în negru și pare că au suit (ele apar în scenă printr-o trapă) dintr-un infern ce nu le-a putut reține, pentru că obsesia lor de „a mărturisii” și a lăsa experiența lor ca semn perpetuu prin artă a fost mai puternică. Grupul lor iscă uneori fiori de **horror** britanic, în plus ploaia fiind evocată și chiar invocată (ironic-magic) de uriașa umbrelă neagră care le însoțește pe personaje sau în jurul căreia ele se strâng ca în jurul unui ax. Poziția lor față de „actori” este una de forță, imperativă, bine susținută de asprimea misterioasă a Tinei Moga (Fata vitregă), de gravitatea Ileanei Portase (Mama) și de febrilitatea lui Radu Botar (Tatăl). Bun, de asemenea, jocul Narcisei Pinteș în Madama Pace. Iar Radu Țicudean, în Directorul-regizor, răspunde oportunității provocărilor „personajelor”, împreună cu Ginuc Crișan (Junele Prim), Cornel Miron (Primul interpret) și Antoaneta Pop (Ingenua).

„Morala” pirandelliană scapă reverberații nebănuite în spectacolul lui Marius Oltean. Este criza actului **creator** (dramaturgic), nu numai a celui **interpretativ** (scenic), împletită cu obsesia personajului modern de a-și autonomiza condiția în narațiune (dramă), de a pretinde libertatea totală de inițiativă. Altminteri, jocul de-a autenticitatea și înscenarea, la Pirandello, ar fi rămas așa cum rămâne uneori: o anecdotă simpatcă și demagogică.

S.-V. P.

POEZIE ȘI DISTINCȚIE

DRAGOSTEA LUI DON PERLIMPLIN ȘI A BELISEI ÎN GRĂDINA SA de Federico Garcia Lorca ● TEATRUL MUNICIPAL „ANTON PANN” DIN RÂMNICU-VĂLCEA ●
Data reprezentației: 1 septembrie 1996 ● Regia: Cristian Ioan ● Scenografia: Nina Ross (Marea Britanie) ● Costumele: Doina Antemir ● Distribuția: Cristian Alexandrescu (Don Perlimplin), Corina Merișescu (Belisa), Corneliu Jipa (Marcolfa), Lidia Stratulat (Mama Belisei), Iulia Antonie (Primul spiriduș), Gabi Popescu (Al doilea spiriduș), Radu Constantin (Al treilea spiriduș), Gabi Tudorin (Al patrulea spiriduș), Doru Zamfirescu (Al cincilea spiriduș), Paul Liviu Cheloiu (Al șaselea spiriduș).

Deschizându-și stagiunea '96-'97 în prima zi de toamnă a acestui an răvășit de politică, plin de surprize, dar și plin de speranță, Teatrul „Anton Pann” reușește să ne sustragă pentru un ceas și jumătate din vâlmășagul zbaterilor cotidiene pentru a ne reda eului nostru de taină, din care izgonita poezie a

sentimentelor nu poate încă să dispară cu totul. A-i reaprinde lumina, a ne reaminti că dimensiunea profundă a existenței noastre, de esență tragică, se desfășoară doar între iubire și moarte, devine acum pentru regizorul Cristian Ioan un soi de datorie morală, de care înțelege să se achite cu tandrețe. E ca și

cum în întinericul dinaintea începerii reprezentației, asemănător celui în care îndeobște trăim, cineva ne-ar lua aproape cu duioșie de mână pentru a ne trece – prin poarta fermecată a teatrului – într-o altă lume, a spectacolului, în care nedeslușitele noastre chinuri se vor regăsi parcă purificate, în limpezi și strălucitoare transfigurări metaforice. Regizorul a avut fericita inspirație de a pune actorii să interpreteze rolurile unei piese de teatru de păpuși, reținând și amplificând poezia acesteia printr-o scenografie de maximă simplitate, menită să pună în valoare încântătoarele costume create de Doina Antemir. Atemporal caracterizante, așa cum se și cuvine într-o lume a esențelor, a imposibilei iubiri, găsindu-și salvarea în moarte, costumele acestei excelente scenografe impresionează prin fantezie și puritate, ca și prin originalitatea soluțiilor și a materialelor folosite, din care ies adevărate opere de artă. Cât despre sugestivitatea acestora, putem spune că rar ne-a fost dat să vedem o mai subtilă

transfigurare a promisiunilor erotice, a fructului copt care așteaptă să fie cules sau, dimpotrivă, a imaculatei purități feciorelnice, ca în cazul celor două extraordinare costume create de Doina Antemir pentru personajul Belisa. El e interpretat cu farmec real și bine jucată nevinovăție de Corina Merișescu, care izbutește să-i confere Belisei și acea naturală (și sinceră!) predispoziție spre nestatornicie, capabilă să „justifice” ucigătoarele chinuri ale lui Don Perlimplin, conturat decent, dar fără profunzime, de Cristian Alexandrescu. O apariție insolită este cea a lui Corneliu Jipa în rolul slujnicei Marcolfa, pe care actorul o interpretează cu marcată „grație feminină”, dar păstrându-și barba, ceea ce are darul nu numai de a da un agreabil pigment umoristic spectacolului, ci și de a-i îmbogăți registrele de referință psihologică.

Totul e făcut însă cu măsură și constantă preocupare pentru un anumit stil al reprezentației, atât de necesar în cazul dramaturgiei lui Lorca. Se

străduiește notabil să atingă acest stil și Lidia Stratulat, în rolul mai puțin ofertant al Mamei Belisei. Materializând obsesiile lui Don Perlimplin, regizorul extinde numărul „spiridușilor” piesei, actorii care-i interpretează având merite incontestabile în configurarea urzelii de lirism a reprezentației.

Ca și în cazul altor montări semnate de Cristian Ioan, câteva imagini se detașează pregnant, aspirând – prin excelența lor – la includerea în orice antologie a spectacolului teatral contemporan: apariția Belisei în rochia-i de fructe ale verii și începutului de toamnă, reparația ei în rochie de mireasă, bogat ornamentată cu baloane albe, și cu o superbă pălărie fantastă, făcută din mosorele de ață și din te miri ce, imensul vas circular, asemănător celui în care se ard ofrande și care devine un pat nupțial al învolburatelor amăgiri erotice.

Spectacolul place și îngâdurează în egală măsură.

VICTOR PARHON

 Corina Merișescu (Belisa), costumată de Doina Antemir, în Dragostea lui Don Perlimplin... de Garcia Lorca la Râmnicu-Vâlcea (regia: Cristian Ioan)